Orcid 0009-0000-5700-4852
https://doi.org/10.58187/rim.137-138.07
CZU:94(47+57).084

Ion Șișcanu*

DEFINIREA ȘI REDEFINIREA CONCEPTULUI „CULAC" ÎN URSS**

DEFINING AND REDEFINING THE CONCEPT OF „KULAK" IN THE USSR

În literatura istorică sovietică, termenii „culac/кулак" și „burghezie sătească/țărănească" sunt considerați sinonimi. „Culăcime" este numit stratul socio-economic al „antreprenorilor capitaliști din agricultură care trăiesc pe baza capitalului acumulat din exploatarea țărănimii muncitoare". Criteriile pe baza cărora această categorie de țărani este clasificată drept culăcime (burghezie sătească) includ „exploatarea muncii salariate, deținerea unităților comerciale și industriale, camăta"[1]. Această definiție tradițională a culacului ca reprezentant al burgheziei rurale a fost păstrată și în literatura editată după prăbușirea URSS.

Până la sfârșitul anilor 1920, în literatura științifică din Rusia au existat diverse curente teoretice privind interpretarea termenilor „culac" și „burghezie sătească". Conform afirmațiilor cercetătorilor din acei ani, nu exista absolut nicio claritate a ceea ce se afla în spatele acestei expresii populare „culăcime"[2]. Confuzia terminologică, în urma căreia în conceptul „culac" au fost introduse semnificații complet diferite, a provocat încercări repetate de a „conveni cu precizie asupra termenilor". Diversitatea în înțelegere, folosită în anii 1920, a terminologiei explică opinia paradoxală (din punctul de vedere al definiției general acceptate în literatura istorică a vremii) a cercetătorilor agrarieni celebri, a publiciștilor de la

* **Ion ȘIȘCANU**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, cercetător științific principal la Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova, https://ror.org/0475kvb92.

** Studiu elaborat în cadrul Proiectului instituțional *Coordonatele modernizării social-economice, politice, administrative și culturale în Moldova, Basarabia, RASSM, RSSM și Republica Moldova în context regional și european (studii, documente, sinteze).* Codul poriectului: 010401.

1 *Великая Октябрьская социалистическая революция*. Энциклопедия. М., 1987. С. 262; Краткий политический словарь. М., 1980, С. 207; С.П. Трапезников, *Ленинизм и аграрно-крестьянский вопрос: в 2 т.* М., 1967. Т. 2. *Исторический опыт КПСС в осуществлении ленинского кооперативного плана.* с. 174.

2 А.П. Смирнов, *Наши основные задачи по поднятию и организации крестьянского хозяйства*. М., 1925. с. 22; А. Першин, *Два основных источника расслоения крестьянства* // Жизнь Сибири. 1925. № 3 (31). с. 3.

partid și a practicienilor locali că „în satul postrevoluționar nu există culac, dar există burghezia rurală, exploatatori rurali"[3].

Cuvântul „culac" a apărut în satele din Rusia înainte de reforma din 1861 privind abolirea iobagiei. În sat era numit „culac" țăranul care adunase avere prin aservirea consătenilor și care ținea „strâns în pumn" întreaga comunitate țărănească (seliskaia obșcina/сельская община), aceasta fiind dependentă de el. Eticheta disprețuitoare de „culac" era atribuită țăranilor care, în opinia consătenilor, aveau venituri necinstite, neprovenite din muncă – cămătari, precupeți și comercianți. Originea și creșterea averii lor erau asociate cu afaceri reprobabile. În cuvântul „culac" țăranii puneau, în primul rând, conținut moral, în sens injurios, corespondent al cuvintelor „necinstit", „ticălos", „nemernic". Țăranii care în sat erau stigmatizați cu eticheta „culac" deveneau obiectul disprețului general și al condamnării morale.

Semnificația cuvântului „culac", răspândit în rândul țăranilor, este prezentată în „Dicționarul Explicativ al Limbii Ruse" de V. Dali (Толковый словарь живого великорусского языка). Conform lui Dali, categoria „culac", cuprindea micii comercianți cu puțini bani, care circulau prin sate, în bazare și porturi, cumpărând pânză de casă (de in sau de cânepă, fire toarse de in sau de cânepă), in, fuior de cânepă, blănuri de miei, păr aspru pentru confecționarea periilor, unt etc.[4].

G. P. Sazonov, autorul studiului monografic *Cămătărie-kulăcime. Observații și cercetări* (Ростовщичество-кулачество. Наблюдения и исследования), menționează că culacul se evidențiază în economia Rusiei după reforma din 1961, calificându-l drept intermediar sătesc, cămătar „care nu este interesat de niciun fel de producție", „nu produce nimic". Culacii, susține Sazonov, „recurg la mijloace ilegale de îmbogățire, chiar și la fraudă", „se îmbogățesc rapid și ușor prin jefuirea semenilor, se pricopsesc din sărăcirea poporului"[5]. La rândul său, A. N. Engelgardt[6] a descris profilul culacului din anii 1870 astfel: „[...] kulakului autentic nu-i place nici prelucrarea pământului, nici gospodăria, nici munca; lui îi plac doar banii [...]". Toată averea culacului se bazează nu pe gospodărie, nu pe muncă, ci pe capitalul pe care îl comercializează, pe care îl împarte ca împrumut cu dobândă. Idolul său sunt banii și se gândește numai la înmulțirea lor. El a moștenit capitalul, obținut nu se știe prin ce mijloace, dar prin înșelătorie[7].

---

[3] Г.Ф. Доброноженко, *„Кулак" во второй половине xix в. - 20-е гг. xx в.: общеупотребительное слово - научный термин – идеологема.* https://cyberleninka.ru/article/n/kulak-vo-vtoroy-polovine-xix-v-20-e-gg-hh-v-obscheupotrebitelnoe-slovo-nauchnyy-termin-ideologema

[4] В. И. Даль, *Толковый словарь живого великорусского языка,* в 4 т., Mjcrdf, 1989. Том 2, с. 215.

[5] Г.П., Сазонов, *Ростовщичество – кулачество. Наблюдения и исследования*, СПб., 1984, сс. 77-87. https://my.pcloud.com/#page=publink&code=XZOaTZcRy6QY899WRGLLOPlLkq8RtFx6jV

[6] Alexandr Nikolaevich Engelgardt - fost ofițer militar rus, om de știință în domeniul agriculturii și publicist de orientare narodnicistă

[7] А.Н.Энгельгардт, *Письма из деревни. 1872-1887 гг.*, https://imwerden.de/pdf/engelgardt _pisma_iz_derevni_1872-1887_1999_text.pdf

După 1917, termenul „culac" are o nuanță semantică diferită. Sensul noțiunii de „culăcime" se schimbă în funcție de orientarea cursului PC(b), de fapt, fie aducând „culacii" mai aproape de categoria țăranilor mijlocași, tratând culăcimea ca un fenomen tranzitoriu post-capitalist separat - clasa fermierilor, fie limitând-o la o categorie separată a elitei rurale, o clasă de exploatatori, care utilizează pe scară largă munca salariată. Calificarea culacilor în cadrul legislativ al statului sovietic era, de asemenea, ambiguă. Terminologia adoptată la plenarele Comitetului Central al PCUS (b) și utilizată de unii liderii ai RSFSR este diferită. V. I. Lenin oferă, de asemenea, o serie de definiții uneori contradictorii și incompatibile ale termenului „culăcime". Ambiguitatea este caracteristică și în atitudinea guvernului sovietic față de culacii din Rusia: de la cursul inițial al desculăcirii la „cursul spre susținerea culacului", după care urmează cel mai crunt curs de „eliminare a culăcimii ca clasă", unde „culacul" devine, în cele din urmă, un inamic de clasă și adversar al guvernului sovietic.

La sfârșitul anilor 1920, conducerea sovietică pune în aplicare politica colectivizării gospodăriilor țărănești individuale – colectivizarea totală – și, pe această bază, eliminarea culăcimii ca clasă. Însă, pentru a declanșa distrugerea gospodăriilor țărănești înstărite, trebuiau, în primul rând, găsiți culacii.

Baza juridică a desculăcirii a fost un set hotărâri comune ale Comitetului Executiv Central, ale Consiliului Comisarilor Poporului din URSS și ale Comitetului Central al PCUS(b). Problema principală – a apartenenței gospodăriei la categoria „culăcești" – era rezolvată pe baza hotărârii Consiliului Comisarilor Poporului din URSS din 21 mai 1929 „Cu privire la criteriile gospodăriilor culăcești în care trebuie aplicat Codul Muncii"[8]. „Criteriile" includeau: utilizarea sistematică a forței de muncă salariate, deținerea unei mori, a unei oloinițe, a unei râșnițe, a unui utilaj de dărăcit lână sau a unei „întreprinderi industriale" cu motor mecanic, a unei mori de apă sau de vânt, închirierea sistematică a mașinilor agricole complexe cu motor mecanic, spații separate, echipate pentru locuințe sau întreprinderi. În plus, membrii gospodăriei culăcești erau angajați în comerț, cămătorie, intermediere comercială sau aveau alte venituri neprovenite din muncă[9].

În discursul său „Cu privire la problemele politicii agrare în URSS", la Conferința uniunii marxiștilor agrari din 27 decembrie 1929, I. V. Stalin a declarat despre tranziția „de la politică de limitare a tendințelor exploatatoare ale culacilor" la „politica de eliminare a culacilor ca clasă"[10]. Principala metodă de colectivizare în afara cadrului legislativ sovietic a fost numită desculăcirea/rasculacivanie, noțiune juridică inexistentă în URSS.

Indicațiile lui Stalin privind necesitatea trecerii de la politica limitării culăcimii la politica lichidării ei ca clasă au fost puse la baza hotărârilor C.C. al P.C. (b) și ale guvernului sovietic din anii 1929–1930.

---

[8] *Документы свидетельствуют*..., с. 221–222.

[9] *Ibidem*.

[10] Сталин И. В. *К вопросам аграрной политики в СССР: Речь на конференции аграрников-марксистов 27 декабря 1929 г.* https://www.marxists.org/russkij/stalin/t12/t12_10.htm

La 11 ianuarie 1930 ziarul „Pravda" publică editorialul cu titlul „Lichidarea culăcimii ca clasă devine un imperativ al zilei". „Colectivizarea totală pe care o vom efectua într-un an și jumătate în trei mari regiuni: Caucazul de Nord, Volga Inferioară și Volga de Mijloc, scria oficiosul C.C. al P. C. (b) din întreaga Uniune, în condițiile furtunoaselor procese ale mișcării colhoznice din întreaga țară, a creat și creează un nou raport de clasă și aduce noi momente în situația politică a Uniunii noastre[...]. Lupta de clasă la sate la etapa actuală se desfășoară sub forme deosebit de îndârjite, deoarece colectivizarea aduce moarte culăcimii. Lupta de clasă la sate astăzi este, mai cu seamă, lupta dintre culaci și colhoz. Colhozul, în care culacii nu sunt primiți și în care sunt socializate mijloacele de producție, trebuie să declare un război pe viață și pe moarte culăcimii și, în ultimă instanță, s-o șteargă de pe fața pământului[...]"[11].

Culacii au fost încadrați în trei categorii: prima, în număr de peste 63 de mii de oameni, urma să fie împușcată sau trimisă la închisoare. In realitate însă, după opinia istoricului american Robert Konkvest, numărul persoanelor din prima categorie, stabilit numai de secțiile locale ale securității de stat (OGPU), a fost în realitate mult mai mare decât cel transmis „de sus" pe teren. Conform datelor aceluiași istoric, confirmate și de istoricii ruși, în prima categorie au fost incluse 100 mii de persoane, în loc de 63 de mii planificate[12].

Persoanele din categoria a doua (aici intrau și familiile de culaci din prima categorie), urmau să fie deportate în Siberia, la Nord, în Urali și alte regiuni. In această categorie trebuiau incluse, cel mult, 150 mii de gospodării.

Persoanele din categoria a treia, considerate „loiale", urmau să fie supuse exproprierii parțiale și strămutate în alte localități din același raion. Acestea trebuiau să fie folosite la tăiatul pădurilor, la construirea drumurilor și la alte munci grele[13].

Cu toate că hotărârea Consiliului Comisarilor Poporului din URSS, din 21 mai 1929, stabilea criteriile gospodăriilor culăcești, apăruse o mare problemă. Realitatea era că în Uniunea Sovietică nu mai existau, sau existau foarte puține gospodării care cădeau sub „criteriile" declarate de autoritățile centrale sovietice. Însă „presiunea" asupra culacului continua, iar „criteriile" erau revizuite și precizate în alte documente oficiale. „Criteriile vechi privind culăcimea,- remarca M. I. Kalinin, - „aproape că au dispărut, altele noi nu au apărut pentru a putea fi fixate"[14]. Logica politică a colectivizării revendica o abordare nouă și mai profundă a problemei, pentru a identifica o nouă categorie de „culaci" care, în calitate de cetățeni ai URSS, erau lipsiți de drepturi civile (proprietate, electorale, locuințe, educație etc.) nu numai fără a schimba, ci și fără a aplica în general legislația în vigoare, în cel mai bun caz – o simplă directivă a unei autorități executive.

---

[11] *Документы свидетельствуют*..., c. 299-300.

[12] Роберт Конквест. *Жатва скорби,* în „Вопросы истории",1990. nr. 1, p. 141.

[13] *Ibidem*, p. 142.

[14] Цит. по: Мошков Ю. А. Зерновая проблема в годы сплошной коллективизации. М., 1966. С. 176.

Problema a fost „rezolvată", ca de cele mai multe ori, de OGPU[15]. La 2 februarie 1930, a fost emis Ordinul, stric secret, al OGPU nr.44/21 „Cu privire la eliminarea culăcimii ca clasă", în care criteriile gospodăriilor „culăcești" au fost semnificativ extinse și au fost elaborate „criterii" noi, mai profunde, pentru a identifica un nou strat de culaci.

Acest document, aproape necunoscut și încă nevalorificat în studierea procesului de „desculăcire" în RSSM, este foarte important pentru a înțelege cum au fost identificați „culacii", în anii 1940-1941 și 1944-1949, între Prut și Nistru, având în vedere că gospodăriile, calificate „culăcești" de către regimul sovietic după ocuparea Basarabiei, dispăruse după limitarea terenurilor agricole ale gospodăriilor țărănești individuale în 1940 și, repetat, în 1945.

Ordinul OGPU[16] Nr. 44/21 „Cu privire la eliminarea culăcimii ca clasă"[17]

Strict secret

2 februarie 1930

Pentru a realiza lichidarea culacilor ca clasă în modul cel mai organizat și a suprima cu hotărâre orice încercare a culacilor de a zădărnici măsurile guvernului sovietic privind reconstrucția socialistă a agriculturii – în primul rând în zonele de colectivizare totală – în viitorul cel mai apropiat, culăcimii, mai ales celei mai bogate și mai active, părții contrarevoluționare a ei, trebuie să i se dea o lovitură zdrobitoare. Rezistența culacului trebuie și va fi înfrântă decisiv.

Realizarea acestei sarcini istorice va necesita un efort excepțional pe toate direcțiile principale ale muncii de partid și sovietice. Sarcinile atribuite de partid structurilor OGPU sunt deosebit de serioase, complexe și responsabile. Structurile noastre trebuie să manifeste, mai mult ca oricând, un efort excepțional, hotărâre și fermitate, o poziție de clasă excepțională, bună organizare și promptitudine.

Sarcinile stabilite vor fi realizate cu succes numai dacă vor fi susținute necondiționat de masele largi ale batracilor[18], țăranilor săraci și mijlocași; numai atunci când aceste sarcini vor fi legate organic de procesul colectivizării în masă. Sprijinul maselor largi ale batracilor, țăranilor săraci și mijlocași va fi cel mai deplin, cu condiția ca măsurile noastre să fie bazate strict pe principiul de clasă. Trebuie atacați numai culacii. Lovitura asupra activului culăcesc trebuie să dezorganizeze și să neutralizeze toată culăcimea. Activitățile structurilor OGPU trebuie să se desfășoare pe două direcții principale:

---

[15] Vezi referința nr. 16.

[16] OGPU(ОГПУ при СНК СССР) - Departamentul Politic Unit al Statului din cadrul Consiliului Comisarilor Poporului al URSS - structură specială a Securității Statului URSS. OGPU își concentra activitățile în principal asupra combaterii contrarevoluției, spionajului, asigurării securității statului și combaterii elementelor străine guvernului sovietic.

[17] Documentul a fost publicat în *Трагедия советской деревни. 1917 – 1939 гг.* Том 2, Москва, 2000, с. 163 – 167.

[18] Batrac (батрак) - muncitor angajat în agricultură în Rusia prerevoluționară și sovietică, adesea sezonier, din țărani săraci care aveau un mic teren sau erau complet lipsiți de pământ. Nivelul de viață al batracilor era, de regulă, mizer.

1) lichidarea imediată a activului contrarevoluționar culăcesc, în special a cadrelor organizațiilor contrarevoluționare și insurgente active, a grupurilor și a celor mai rău intenționați, înveterați solitari. (Prima categorie.)

2) deportarea în masă (în principal din zonele colectivizării totale și cele de frontieră) a celor mai bogați culaci (foști moșieri, semi-moșieri, a culacilor cu autoritate locală și întregului contigent culăcesc, din care se formează activul contrarevoluționar, activul culăcesc antisovietic al clericilor și sectanților) și familiile lor în regiunile nordice îndepărtate ale URSS și confiscarea proprietății lor. (A doua categorie.)

Pentru cea mai rapidă și nedureroasă campanie de deportare a culacilor și a familiilor lor, în primul rând este necesar ca structurile noastre să elimine cu hotărâre și imediat toate cadrele active culăcești-albgardiste contrarevoluționare, banditești și, mai ales, organizațiile contrarevoluționare, grupurile și bandele organizate de ei.

Lichidarea formațiunilor contrarevoluționare de acest gen și a unora dintre cele mai active persoane a început deja în toate regiunile principale ale Uniunii RSS, conform directivelor telegrafice ale OGPU. Această operație ar trebui finalizată practic până la începutul desfășurării campaniei de deportare a culacilor și a familiilor acestora. Acțiunile operative decisive împotriva unor astfel de elemente contrarevoluționare și, mai ales, împotriva activității contrarevoluționare și banditești organizate, desigur, ar trebui să se desfășoare în timpul și după campania de deportare.

În primul rând, lovitura trebuie să fie aplicată elementelor active culăcești din prima categorie:

1) Culăcești sunt cele mai agresive și active gospodării, care se opun și zădărnicesc măsurile partidului și ale guvernului privind reconstrucția socialistă. Culaci sunt persoanele care fug din zonele de reședință permanentă și activează clandestin, mai ales asociindu-se cu albgardiștii[19] și bandiții activi.

2) Culaci sunt albgardiștii activi, insurgenții, foștii bandiți; foștii ofițeri albi, repatriații, foștii membri ai detașamentelor de represalii activi etc., care manifestă în prezent activitate contrarevoluționară organizată.

3) Culaci sunt membrii activi ai consiliilor parohiale, ai diferitelor comunități și grupuri religioase, sectante, care se manifestă activ.

4) Culaci sunt cei mai bogați cămătari, speculanți care își distrug gospodăriile, foștii moșieri și mari proprietari de terenuri.

În anumite regiuni ale URSS, este programat a fi ridicat, în timpul operației, următorul număr de elemente culăcești-albgardiste contrarevoluționare active, menționate mai sus :

(Prima categorie.)

În Ucraina-15.000; în Caucazul de Nord – 6 000-8 000; în regiunea Volga Mijlocie – 3 000-4 000; în Zona Centrală de Cionoziom – 3 000-5 000; în regiunea Volga Inferioară – 4 000-6 000; în Bielarus – 4 000-5 000; în regiunea Urali – 4 000-5 000; în Siberia – 5 000-6 000; în Kazahstan – 5 000-6 000.

[19] Albgardist - combatant împotriva bolșevismului în timpul războiului civil din Rusia (1918-1920).

Cei arestați din această categorie vor fi concentrați în departamentele raionale și regionale ale OGPU. Dosarele împotriva lor vor fi finalizate de anchetă în regim de urgență și vor fi examinate de *troica pentru examinarea extrajudiciară a dosarelor*, care vor fi înființate pe lângă Reprezentanțele Plenipotențiare (cu puteri depline) ale OGPU (Полномочные представительства при ОГПУ)[20]. Majoritatea acestor persoane arestate vor fi internate în lagărele de concentrare; în ceea ce privește cel mai inveterat și perfid activ al organizațiilor și grupurilor contrarevoluționare, ar trebui aplicate pedepse decisive, până la pedeapsa capitală.

Familiile celor arestați, închiși în lagăre de concentrare sau condamnați la moarte trebuie evacuate în regiunile nordice ale Uniunii, împreună cu culacii și familiile lor, evacuate în timpul campaniei de masă, ținând cont de prezența în familie a persoanelor apte pentru muncă și de gradul de pericol social al acestor familii. Proprietatea acestor familii se confiscă în același mod ca și cea a familiilor culăcești deportate. Campaniile de deportare a culacilor și a familiilor acestora se desfășoară, în principal, în următoarele regiuni ale URSS: 1) din RSS Ucraineană vor fi deportate 30-35 de mii de familii; 2) din Caucazul de Nord și Daghestan – 20 de mii; 3) din regiunea Volga Mijlocie – 8-10 mii; 4) din Regiunea Centrală de Ciornoziom – 10-15 mii; 5) din regiunea Volga Inferioară – 10-12 mii. 6) din Bielarus – 6-7 mii; 7) din Siberia – 25 de mii; 8) din Urali – 10-15 mii; 9) din Kazahstan – 10-15 mii.

În ceea ce privește celelalte regiuni și republici, calculele corespunzătoare vor fi făcute în viitorul apropiat, în coordonare cu Reprezentanțele Plenipotențiare ale OGPU. Locurile de relocare pentru culacii deportați și familiile acestora, și familiile activului culăcesc-albgardist contrarevoluționar ridicat, sunt aproximativ după cum urmează (locurile de plecare și numărul pot fi modificate în funcție de condiții): a) din regiunea Caucazul de Nord în Urali vor deportate 23.000 de familii, iar 5.000 de familii – în Kazahstan; b) din RSS Ucraineană vor fi deportate 50.000 de familii în Ținutul de Nord; din Regiunea Centrală de Ciornoziom vor fi deportate 20.000 de familii în Ținutul de Nord; c) din regiunea Volga Inferioară vor fi deportate 18.000 de familii în Siberia; din regiunea Volga Mijlocie vor fi deportate 14.000 de familii în Siberia; din RSS Bielarus vor fi deportate 12.000 de familii în Siberia.

Termenele orientative privind începerea operațiunii de deportare sunt următoarele: pentru regiunea Caucazul de Nord, regiunea Volga Mijlocie și regiunea Volga Inferioară – 10 februarie 1930; pentru RSS Ucraineană și Regiunea Centrală de Ciornoziom -15 februarie; pentru RSS Bielarus - 1 martie 1930.

Termenele limită pentru începerea trimiterii deportaților din punctele de asamblare a eșaloanelor sunt următoarele: pentru regiunea Caucazul de Nord, regiunea Volga Mijlocie și regiunea Volga Inferioară- 15 februarie 1930; pentru RSS Ucraineană și Regiunea Centrală de Ciornoziom -20 februarie; pentru RSS Bielarus - 1 martie 1930.

[20] Pentru realizarea sarcinilor în conformitate cu Regulamentul NKVD al URSS și cu rezoluțiile Comitetului Executiv Central, pe lângă OGPU central erau înființate reprezentanțe plenipotențiare ale OGPU (RP OGPU) pentru a uni, gestiona și coordona activitatea organelor locale OGPU de la periferie, din în republicile autonome și regiuni.

Pentru a finaliza toate aceste sarcini, ordon:

1. În cel mai scurt timp să fie finalizată lichidarea tuturor organizațiilor contrarevoluționare active, a grupurilor și a persoanelor contrarevoluționare active. Să fie eliminate bandele active. Să fie asigurată investigarea promptă a tuturor acestor cazuri și examinarea urgentă a dosarelor **în** regim extrajudiciar de către în troica RP OGPU. Fără cea mai mică întârziere să fie încheiate toate dosarele acestor categorii care apar în timpul campaniei de deportate a culacilor.

2. Pentru examinarea dosarelor împotriva persoanelor implicate în aceste cazuri (prima categorie), să fie create imediat troica pe lângă RP OGPU cu reprezentanți ai Comitetului regional al PC(b)US și Procuraturii. Componența troicii va fi trimisă Consiliului OGPU pentru aprobare.

3. Pentru gestionarea directă a operațiunii de deportate a culacilor și a familiilor acestora (a doua categorie), în ansamblu, pentru concentrarea tuturor materialelor privind operația și pentru organizarea unei comunicări constante cu centrul și periferia, prin ordinul reprezentanțelor plenipotențiare vor fi organizate troici operative.

Pentru aceeași muncă în regiuni (ținuturi), în departamentele regionale ale OGPU vor fi înființate grupuri operative conduse de șeful departamentului OGPU. În raioane, pentru participarea directă la operații, se vor organiza grupuri operative raionale. Pentru primirea, evidența și expedierea neîntreruptă a deportaților, se vor organiza puncte de adunare conduse de comandant. În cadrul punctelor, se vor organiza echipe de informații și investigații. Comandanții punctelor de adunare trebuie să contacteze direct celulele structurilor Departamentului Transport al OGPU din regiune, responsabil cu pregătirea și expedierea eșaloanelor.

4. În caz de posibile complicații, organizați o rezervă militară cekistă pe lângă Reprezentanțele Plenipotențiare (RP) ale OGPU. Organizați grupuri de manevră din unitățile OGPU, care să fie la dispoziția departamentelor regionale ale OGPU, în special în zonele cele mai amenințate (în sensul posibilelor complicații).

În niciun caz nu trebuie implicate în operație unitățile Armatei Roșii. Se permite utilizarea lor numai în cazuri extreme, în caz de revoltă; în coordonare cu organizațiile regionale și CMR (Consiliul Militar Revoluționar[21]) și RP ale OGPU, se organizează, acolo unde nu există suficiente unități ale trupelor OGPU, într-o formă ascunsă, grupuri militare de încredere, filtrate de unități speciale OGPU ale Armatei Roșii.

5. RP OGPU din RSS Ucraineană, Caucazul de Nord, Volga Inferioară, Volga Mijlocie, Regiunea Centrală de Cionoziom, Districtul Militar Bielarus vor prezenta spre aprobare, cel târziu la 7 februarie, planurile finale și detaliate ale operației, elaborate pe baza acestor instrucțiuni. Celelalte RP OGPU să prezinte planul până pe 20 februarie anul acesta.

Pentru clarificarea finală a locațiilor punctelor de adunare și a numărului de deportați prin aceste puncte, RP OGPU din RSS Ucraineană, Caucazul de Nord, Volga In-

[21] Consiliul Militar Revoluționar (Революцио́нный вое́нный сове́т -Реввоенсове́т, РВС), – organul colegial superior de comandă și conducere a Forțelor Armate ale RSFSR/URSS (1918-1934).

ferioară, Volga Mijlocie, Regiunea Centrală de Cionoziom vor prezenta date exacte, coordonate cu organizațiile regionale nu mai târziu de ora 10, pe 4 februarie anul acesta. RP OGPU a Districtul Militar Bielarus va prezinta aceste date până la 20 februarie.

6. Asigurați, în special în raioane și ținuturi, monitorizarea atentă a întocmirii listei culacilor și a familiilor acestora (pentru deportarea și confiscarea averii), precum și a campaniei de deportare în general. Luați măsurile adecvate prin intermediul comitetelor executive raionale și regionale, utilizând semnalarea și eliminarea erorilor, exagerărilor etc. Monitorizați executarea exactă a calendarului operațiunii și dimensiunii acesteia, în conformitate cu directivele existente.

7. Departamentul Transport (TO) al OGPU va organiza transportul neîntrerupt al eșaloanelor deportate; va elabora urgent instrucțiuni privind ordinea plecării și protecția eșaloanelor.

Deportaților li se permite să ia cu ei avere și și mâncare conform normei. Familiile culăcești deportate sunt obligate, în ceea ce privește mijloacele de producție, să ia cu ele topoare, ferăstraie, lopeți, unelte de tâmplărie, dacă este posibil hamuri și alimente pentru două luni, cu o greutate totală de cel mult 25-30 de puduri pentru o familie. La îmbarcare, topoarele, ferăstraiele, lopețile și alte unelte de muncă vor fi luate și încărcate în vagoane separate ale acelorași eșaloane. Ambalajul trebuie să fie moale.

Structurile RP ale OGPU trebuie să asigure aprovizionarea neîntreruptă a deportaților cu apă fierbinte pe întregul traseu al trenurilor, precum și servicii și îngrijiri medicale prin intermediul Comisariatului transportului al URSS (NKPS). Departamentul Transport al OGPU va organiza puncte de hrănire la stații (care nu sunt destinate unităților militare), cu furnizarea de mâncare caldă, cel puțin o dată la două zile. Dislocarea stațiilor de alimentare și timpul de trecere a eșaloanelor trebuie raportate cu promptitudine RP-ului corespunzător.

8. Să fie luate măsuri privind finalizarea eliberării locurilor de detenție până la începutul campaniei de deportare în masă.

9. RP OGPU din Regiunea Nord, Urali, Siberia și Kazahstan vor finaliza, cât mai curând posibil, organizarea primirii și stabilirii în diferite locuri a deportaților și își vor prezenta opiniile cu privire la modul de gestionare a deportaților.

10. Să fie consolidată activitatea de informație și agentură în toate modurile posibile pe întreaga perioadă a acestor evenimente, asigurând acoperirea aprofundată și cuprinzătoare a raioanelor.

Să fie asigurată vigilența deosebită privind identificarea, în timp util, a tuturor acțiunilor contrarevoluționare active în pregătire și a acțiunilor active ale bandelor și organizațiilor contrarevoluționare pentru a preveni astfel de acțiuni, iar în cazul apariției acestora – să fie lichidate imediat și hotărât.

Departamentul transport al OGPU va consolida activitatea de agentură și informație pe itinerarul de cale ferată, iar departamente speciale – în armată, mai ales în formațiunile teritoriale și unitățile care pot fi implicate în operație.

În timpul operației, să fie intensificată interceptarea corespondenței, în special, pentru a asigura verificarea totală (100%) a scrisorilor expediate în Armata Roșie, pre-

cum și pentru a intensifica verificarea scrisorilor expediate în străinătate și primite de acolo. Consolidarea structurilor de control trebuie realizată pe baza mobilizării securiștilor rezerviști.

11. RP ale OGPU, pe teritoriul cărora nu vor fi efectuate acum deportări ale culacilor, vor asigura activitatea de agentură și informație, cu sarcina specială de a identifica pe deplin starea de spirit privind deportările în desfășurare.

12. Se vor lua toate măsurile privind consolidarea securității frontierelor. Să fie consolidată protecția tuturor construcțiilor și întreprinderilor importante ale statului. Se va acorda atenție deosebită silozurilor. Se va consolida serviciul de securitate și de agentură al tuturor depozitelor în care sunt stocate arme, echipamente de artilerie etc.

13. Se vor lua toate măsurile privind consolidarea activității structurilor noastre în orașe pentru identificarea în întregime a stării de spirit a categoriilor urbane, legăturile lor cu mediul rural și eliminarea manifestărilor contrarevoluționare organizate.

14. UGRO (Уголо́вный ро́зыск – organele de urmărire penală)[22] să obțină consolidarea cuprinzătoare a luptei împotriva banditismului criminal și a criminalității în general.

15. Se va stabili o comunicare clară și neîntreruptă a tuturor RP OGPU cu Centrul. Comunicarea trebuie să reflecte pe deplin și zilnic cursul operațiilor. Pentru organizarea comunicării, urmați instrucțiunile emise. Se va stabili o comunicare strânsă între RP OGPU, care se învecinează geografic, pentru coordonarea deplină a acțiunilor.

16. Se vor lua toate măsurile ca întregul efectiv al structurilor noastre să înțeleagă pe deplin seriozitatea și responsabilitatea excepțională a sarcinilor atribuite organismelor OGPU. În realizarea tuturor activităților se va pune accentul pe promovarea cea mai strictă a poziției de clasă. În același timp, trebuie înțeles că implementarea tuturor celor mai importante direcții ale activității actuale a structurilor noastre nu ar trebui, în niciun caz, să fie slăbită în timpul campaniei de deportare.

Copii ale tuturor ordinelor și directivelor principiale, emise de RP la periferie în legătură cu campania de deportare, trebuie trimise OGPU.

Sunt anexate instrucțiunile orientative privind structura organizatorică a operațiunii, activitatea punctelor de concentrare și a echipelor de investigație și agentură în aceste puncte, precum și instrucțiuni privind Departamentul Transport al OGPU.

Vicepreședinte al OGPU G. Yagoda

[22] Urmărirea penală are ca obiect strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea făptuitorilor și la stabilirea răspunderii acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată.